

ACC. N:R. 5778

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Skåne*
Härad: *Ö. Göinge*
Socken: *div. socknar.*
Uppteckningsår: *1939*
Upptecknat av: *Emil Göpferst*
Adress: *Glimåkra, Box 19.*
Berättat av:
Född år *1876* i *Loshult ss.*

Uppteckningen rör

Julgransen (som 2 frågelista H.C. 17)

Sid. 1-21.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne Upptecknat av: Linnébjörstedt
Härad: Ö. Göinge Adress: Glimåkra, kv 19.
Socken: Boushult, Glimåkra Berättat av:
Uppteckningsår: 1939. Född år 1876 i

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen:

I de större och förmögnares hemmen
och gårdarna och även här och var an-
vordans vore ju julgranar använda
långt tillbaka under 1800-talet.

Julträdet som granen fört benäm-
des säges ju vara infört från Tyskland
på slutet av 1700-talet och skall vara en
motsvarighet till majtången och "mid-
sommarsbjörken" (Livskraftssymboler).

Utid den tiden kläddes man julgranarna
med hemgjorda pyntar, men kunde inte
dess mindre vara lika vackert och mång-
sidigt dekorerad som i våra dagar.

ACC. N:R. 5778
Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Jönstedt
Härad: Ögvinge Adress: _____
Socken: Årkeneds Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

2.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen:

Min farfader Färjunkten Carl Julius
Jönstedt inflyttade från Färs härad i mals
möhus län till Årkeneds socken på 1840-talet
till Ekhus, där julgranen växte "in på väg-
garna" och att i det rätt vidlyftiga och
förmögna hemmet skulle förekomma jul-
träd var ju naturligt. Det påstods att
dragonerna, som ofta var med farfar
hela truppen, kom till Ekhus, ridande
från Ystad efter mötena och långa tider
fingo arbete i bränneri, jordbruket, kalving, tjur-
bränning etc. hos den gamle Svärdsmannen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778
Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Jöstedt.
Härad: Ästra Göinge Adress: _____
Socken: Åstamed Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

Vorra drängar på gården, ja så gott
som "barn i huset", hjälpte sönerna
och döttrarna (8 stycken) att framkaffa
julgran och klä den samt sedan under
juldagarna och i sk. kvällarna dansa med
grebbarna dels i sina tunga krigarstövlar,
"så hela den väldiga byggnaden rungade"
men utpå kvällskvisten, då fanjunkaren
hans kommanderat "tystnad", dansade
de i strumplåsten lätta som sommar-
fåglar."

ACC. N:R. 5778
Landskap: Skåne Upptecknat av: Lundsbygd
Härad: Ö. Göttinge Adress:
Socken: Roushult-Örkened Berättat av:
Uppteckningsår: 1939 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen:
Jag själv, som var yngst av 3 bröder,
/sittasyster, född 79. ville förstås också vara
med/ var nog inte mer än 4 år när jag
i mitt första hem i Roushults socken var
med att klippa pappersgubbar och långa
ränder med girlander av kulört papper
att hänga i granen. Det var inga dyrköp-
ta julgran Prydnader detta, men några små
talgjus, röda juläpplen och piåser med
hassel nötter från hemmaröringarna (vilda
nötalousskar) fanns ju alltid vid julen och
dessa lyste alltid upp granen mera än
något annat - och så hade alltid en

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Emilsjöterst.

Härad: Ö. Göinge

Adress:

Socken: Roushult

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939.

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgransen:

Kagshäring (vetekaks försäljerska) "Tjycka-
bengta", som hon för sin tjyckleks skull
allmänt kallades i socknen av både oss
barn och äldre, några dagar före jul be-
sökt alla stugor och gårdar i byarna och
från sina båda stora köpmanngårdar, som
hon hade hängande sammanbundna över
akeln, en bänk och en framme på bröstet,
försått julagubbar av alla de slag och
det var inte bara "gubbar" men vi barn
kallade alla julagubbar ehuru de hade olika
former: pojkar, flickor, tvillingar, bockar, hästar,
etc. allt av mjöl och socker och vackert dekorerade.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne
Härad: Ö. Göinge
Socken: Loushult
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Einesjöström
Adress: Glimåkra
Berättat av:
Född år i

6
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen:

Dessa julagubbar hängde vi också i julgranen till fröjd för ögat och munnen vid julens slut, då granen skulle plundras.

Är julgranen skulle vara ett avskogens alla vackraste träd, välväxt och med styva grenar, fem å sex i varje grenkors, som tålde att hänga ljus och gattor på utan att digga för mycket var en stående regel. Därför hände det ofta att vi pojkar strövs omkring hela skogen innan vi fann en som ^{vi} var nöjda med, så vida vi inte, som ofta skedde, sett ut en i förskott. Sådana fina granar växte ej i tät bestånd utan gles på höglända lyckor.

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Emil Jönstedt.
Härad: Östra Göinge Adress: Elmåsåkra.
Socken: Ronshult Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939. Född år _____ i _____

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen:
Någon regel för när granen skulle huggas var väl inte precis bestämd. Kunde ett ske medan mark och granar vore snöfria så kunde man ju se över deras utseende nogare. Högt 8 dagar före jul huggdes granen - för eget behov. För var skogsägaren inte så rädd om sina skogsträ så det fästes inte avseende vid om t. ex. en husman gick in på bondens skog och huggde sig en julgran. Priset var ju då blott 5-10 öre - det händer förstås att en annan kunde hugga ett björk julgranar och köra till by med Killeberg, Ronshult, Elmhult, men i allmänhet blev valutan ringa.

5778

ACC. N:R.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Emil Jöstedt

Härad:

Ö. Göinge

Adress:

Glimmäkra

Socken:

Roushult-Ökenod

Berättat av:

Uppteckningsår:

1939.

Född år

i

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen intogs för att kläs antingen dagen före doppsdagen eller på dess morgon. Vi barn längtade alltid att få börja klä den tidigt, men mor ville helst ha undanstökat med julbestyren mest möjligt innan.

Foten var ofta helt enkel: en tjock, rund sågad planklejt c:a 12" i diameter. En del av rektangulär form, 10" x 18" med ett hål borrat i mitten för granens fotånda.

En gång snickrade far en pall med 4 ben under och med hål i pallbänken för granen. Det säger sig självt att foten måste vara av sådan tyngd att den inte välte över ända med gran.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778

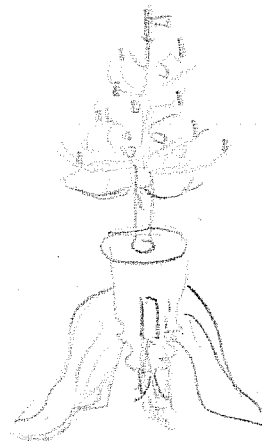
Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Josef
 Härad: Östra Göinge Adress: Glimåkra
 Socken: Loushult m.fl. Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

9
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Julgranar: Jag vill minnas att jag på något ställe såg en julgransföt av en fint svarvad träcylinder, upprättställd, varuti inglyggs 3 st. krakigt utskurna brädfötter och fint grönmålade och med nål borrar i cylinderns överänd.

Numera har man ju näst användning för mekaniska julgransfötter.

Såna "kanjulgranar" brukar man ofta placera i ett krus, kruka, större blockbunk etc. samt med olika ämnen att packa omkring granändan för att granen skulle stå stadigt och vertikalt.

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Emil Sjöstedt

Härad: Östra Göinge

Adress: Glimåkra

Socken: Rönshult m.fl.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939

Född år i

10
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

Fulgransen:

6) Fulgransen var för i tiden på 1870-80-talen klädd ungefär som nu skulle den mästa klädseln var gjord hemma av Mor och barnen. De vackert papper klippte man konstliga pappersgirlander och påsar m.m. Genom att vika långa remmar af kulört papper och sedan på särskilt sätt klippte dessa mångviktiga remmar fick man girlander, som man kunde töja ut, draga ut, så de räckte runt omkring gransen. Påsar, var inladda nötter, konfekt, hemgjorda karameller-sockerpinningar, m.m. gott. Klippte man på liknande sätt

Skriv endast på denna sida!

Några huskällare minnes jag ej att det förekom så långt tillbaka i tiden utan vi fick binda husen vid grenarna med tråd. Det var besvärligt att på så sätt få dem upprättstående. De som voro litet mekaniska kunde förstås själva göra huskällare av ståltråd; mycket enkla men praktiska.

De öfriga julgranspyrdnads tillverkare man flaggor och upphängde å grenar och i topp. En flaggas utseende kände man då väl inte till, men de betydde föga mindana färgerna voro bara former var en flaggas.

Desutom kläddes granen med alla möjliga götter allt efter som hemmet hade förmåga att inköpa eller tillaga dylika. T. o. m. Lusekatter kunde hängas i julgranen, därest sådana voro förblivna.

5778

ACC. N:R.

Landskap: *Skåne*
Härad: *O. L. vinge*
Socken: *Roushult*

Upptecknat av: *Emil Sjöstedt*
Adress: *Glimåker*
Berättat av:

Uppteckningsår: *1939*

Född år i

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen.

*7. Beträffande julstjärna i julgranens
topp vill jag ännu minnas att vissa
kvinnor brukade flåta eller binda en hel
del vackra saker av pinnar etc. och mång-
färgad haln, såsom julstjärnor, ljuskronor
eller blott "kronor" kronor, ty några ljus
minnes jag aldrig jag såg i dessa kronor.
Vid två tre års ålder minnes jag vi i Rous-
hults socken hade en sådan "halnkrona" i
vårt hem. Den smurats alltid i tåket
(givetvis av värmen) vilket jag tyckte vara
"trolskt". Även julstjärnor för granen bundas
sålunda av haln och fäster i toppen.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne
Härad: Ö. Göinge
Socken: Loushult m. fl.
Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Emil Jöstedt
Adress: Glimåkra
Berättat av:
Född år i

13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Såsom julgran prydnader användes även gran- & furukottar, vilka förgylldes och försilvrades. Äu försigkomma flickor kunde tillverka ganska behagliga prydnader för i tiden är känt. Det var vid den tiden inte mycket som inköptes såsom färdigt alster.

Småbarnen fick ju tillverka hem enkla saker som helst och pryde sin littegran med, om sådan även förekom. Prydnaderna gömdes år från år och förvarades i särskild, stor låda på särskild plats. Det var ju "skrymmant" gods. Barnen ägde en del, vilka de helst ville se och omhulda även en tid efter julen, tills de tröttnade på dem eller glömdes dem.

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ruessjösteds
Härad: Östra Göinge Adress: Glimåkra
Socken: Roushult m. fl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1939 Född år i

14
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10. Visst skulle man dansa omkring julgranen både mycket och ofta. Vi barn stände ju granen varje helgaftron: Nyårs-trettondags- tjugondedags och vid den tiden hade man alltid ett eller t.o.m. två stora julgillen, vilka varade en hel natt. Där äts förskräckligt och dracks brännvin, toddy, vin m. fl. drycker. Toddy var "nationaldrycken" vid den tiden t.o.m. eckelskiftet här i Skånes Nordvästra socknar. Då skulle alltid någon stund dansas även kring julgranen, varefter den togs bort och andra dansar började. Kadritjen var "älsklingssansen" och trädde med "tjo och hej, hopp o. trall" sen spriten gjort sin verkan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne
Härad: Östra Göinge
Socken: Glimåkra m.fl.
Uppteckningsår: 1939Upptecknat av: Emilsjösten
Adress: Glimåkra.
Berättat av:
Född år i15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV1880-1890
talen

Julgransplundring förekom ju vid
barnbjudningarna en av de sista juldags-
aftnarna. Släktens barn inbjöds i allmän-
het, men även naboarnas i byn. Dessutom
förekom någon gång skolbarnsfester i skolhuset
men alltid hade vid den tiden Söndagsskolan
i någon bondgård julfest med julgransplundring.
Alla barn som träget gått i Söndagsskolan in-
bjöds till festen; andra voro ju även välkomna
och bjöds åtminstone på kaffe jämte religiöst
föredrag och sång och musik. Fästen började
gärna med sånger och musik och någon före-
läsning förekom även. Barnen dansade kring
julgransen och sjunga därunder vackra sånger

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5778
Landskap: Skåne. Upptecknat av: Emil Gjöstedt
Härad: Astra Göinge. Adress: Glimåkra.
Socken: Loushult o. fl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1939. Född år i

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Där berättades sagor, kaffe dracks ett par
gångar, varefter vid 11 tiden en tomte kom in
med en julgottskorg, vars innehåll i förening
med all julgranen plundrades och bäddarna
överlämnades till barnen och fördelades så
rättvist som möjligt - Detta förekom 1889 & 90
Vi barn ville inte gärna tillåta att julgranen
plundrades på all grannlåt och kastades ut
för tidigt, vi ville gärna att julen skulle vara
till påska såsom vi sjönga, men det dröjde
ej många dagar efter 20:e afton innan vi fun-
no vårt gulträd fötlost på vedbacken, dit
far utplacerat detsamma en vakar januari-
morgon, med ^{far} dröms om Stjärnan & juleljusen.

ACC. N:R. 5778
Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Gøstedd
Härad: Östra Göinge Adress: Glimåkra
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1939. Född år i

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Några konstgjorda julträd har jag ej
likt förekomma här i socknarna. Visser-
ligen pryddes snart vispa runn och majade
dem med furu- & granris med blommor
där av papper o.d. samt med uppsättning
av långa, vackra enar utaf ^{för}ängarna
Men längre fram under fastlagstiden,
kom ju björkeriset & palmarna till heders
i våra hem och även såsom långfredagsris
för våra pojkar och drängar samt stundom
även för våra backfisker.

ACC. N:R. 5778

a/ Landskap: Skåne Upptecknat av: Eriksjöström
 Härad: Östra Göinge Adress: Glimåkra
 Socken: Glimåkra-Hjersås Berättat av: "Aldano" Eugen Stubbe
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1870 till Mjonaås

18
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Julgranen: Numera finnes väl ingen stuga i Göinge / åtminstone där barn finnes / som låter jul förgå utan julgran. Annat var det under min barndomstid. Om möjligtvis storbönderna hade julgran, var det ytterst sällsynt med julgran i backstugorna och torpen.

Det kostade alltid några skillingar med pyntning av den. Det mesta var dock hemgjort, utstyrel med färgat papper, som utsklippts till figurer. Några äpplen och en halvt dus-sin färdig julgräs, och granen stod färdig.

Alltid fanns väl en del bomull eller vadd till hands som snö. Det fanns inte en hem i Getaviken med julgran. Vi hade aldrig

b/.

ACC. N:R. 5778

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne
 Härad: A. Gönge
 Socken: Glimåkra-Hjarsås
 Uppteckningsår: 1939
 Upptecknat av: Emisjörstedt
 Adress:
 Berättat av: Aldane
 Född år i

Råd i vårt hem att ha gran under hela min skoltid (1870-80-talen). Men om vi flitigt besökte söndagsskolan i tolv månader, fingo vi vara med på söndagsskolfesten, där en ståtlig julgran glimmade vid jultiden. Ett barn av min tiden, som har en rik utstyrd julgran och högtals julkappar, finner i att se inte den fröjd, som vi erfor inför vår magert klädda julgran i min barndom. Julkappar bestod inga. Mitt yrke den tiden tillät inte att bevista hembygdens söndagsskola regelmässigt. Yrket är nu utdött. Men för i världen kunde ingen bli något stort i världen, som ej först varit vaktpojke. Numera kan

Skriv endast på denna sida!

e./

ACC. N:R. 5778

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Emil Göttsch

Härad: Astra Gøinge

Adress:

Socken: Glimåkra-Hjärsås

Berättat av: Aldane

Uppteckningsår: 1939

Född år i

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ingen bliva miljonär, som ej börjat som springpojke, och ingen kan bliva diktator, som ej förut varit vice-korpral. Så kunna tiderna ändras.

Skriv endast på denna sida!

5778

ACC. N:R.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Evelin Görtzel

Härad:

Alingsås

Adress:

Glimåkra

Socken:

Rouskult

Berättat av:

Uppteckningsår:

1939

Född år

1876

i

Rouskult p.

21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgranen:

I Rouskults socken, där jag 1876 är född
och där jag bodde till 1888, hade vi upptäckt
i min barndom en enkelt blådd julgran.

Den första julgranen jag minnes jag
såg, var när jag första gången med min
mor gick till julottan i Rouskults kyrka o.
då jag var endast 3 å 4 år gammal, och
den händelse ännu står livligt in-
tryckt i mitt minne, när den strålade
i utomordentlig ljusglans, något säll-
samt för ett barn, som ingalunda
var vant vid starka ljusflöden i hemmen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5778

22
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Forstedt
Härad: Ö. Göinge Adress: Glimåkra
Socken: Öv. Sockna Berättat av _____
Uppteckningsår: 1939 Född år 1876 i _____

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5778

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Höstet
Härad: Ö. Göinge Adress: Glimåkra
Socken: div. socknar Berättat av _____
Uppteckningsår: 1939 Född år 1876 i _____

Skriv endast på denna sida!